

ANIT-KABİR'DE "ATATÜRK" VE DEVRİM KÜTÜPHANESİ*

Sami N. ÖZERDİM

Millî Kütüphane Başuzmanı

Anıt-Kabir, sadece bir "kabir" değildir. İçinde yatan Büyük İnsan da, sadece tarihe karışmış bir baş sayılmaz. Atatürk'ün eseri yalnız Türk ülkesini ışıklandırmakla kalmamış, bütün doğu dünyasına, hattâ bütün dünyaya uzanan bir fikir halinde gelişmiştir. Bu sebeple, Türk Devrim tarihi incelemeleri, yalnız Türkiye için değil, bütün dünyaya yaygın bir değer taşıyacaktır. Anıt-Kabir'de bir Türk Devrim Tarihi merkezi kurmak lüzumu üzerinde durmak lâzımdır. Anıt-Kabir, bütün dünyaya bir şeyler öğretebilir. Atatürk'ün eseri henüz lâ-yikiyle incelenmiş değildir. Henüz satıhta dolaştığımızı inkâr edemeyiz. General Mac Arthur'un 10 Kasım 1953 meşajında gördüğümüz bir cümle, "O'nun dünya çapında devlet adamı olarak yüksek kudreti, belki de bazı vatandaşları tarafından bile tam mânasiyle anlaşılammamaktadır" bütün bir gerçeği ortaya koymaktadır. Büyük adamların, büyük fikirlerin bir arada anlaşılması imkânsızdır. Türk Devrimini yaratan zaruretleri, Atatürk'ün fikirlerini ve şahsiyetinin derin, gizli taraflarını açmadıkça, ışıklandırmadıkça yolumuzu bulamayız.

Atatürk'ün dünya çapında bir deha olduğu dünya çapındaki devlet adamları, fikir adamları tarafından da belirtiliyor. Tesiri bütün dünyaya yayılan bir devrimi yaratmış bir büyüğün Anıt-Kabir'ini bir ilim merkezi haline getirmek zaruridir.

Anıt-Kabir'de bir müze, bir arşiv ve bir kütüphane kurulmalıdır. Müze, köklerine kadar inilerek, Türk Devrim tarihiyle ilgili eşya ile, arşiv, aynı şekilde, Türk Devrim tarihinin begeleriyle beslenir. Biz bunları sadece kaydettikten sonra kütüphane üzerinde durmak istiyoruz.

* Bu yazı *Yeni İstanbul* gazetesinin 19.12.1953 ve 1.1.1954 günlü sayılarından ıktibas edilmiştir.

Son günlerde Millî Kütüphaneye, Türkiye'nin siyasi tarihi ve bugünkü durumu üzerinde incelemeler yapmak üzere, iki Amerikalı ilim adamı başvurdu. Bu çeşit bilginlerin sayısı zamanla çoğalacaktır. Millî Kütüphane bir umumî kütüphanedir. Türk tarih ve kültürüne ait eserleri birinci plânda ele almak, derlemek ve istifadeye sunmak ilk vazifesidir. Fakat, öte yanda, bir Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün de bulunduğu biliniyor. Türk Devrim Tarihi bir ihtisas koludur. Bu bakımdan, Millî Kütüphane dışında, daha derinlemesine çalışacak bir merkez kurulmasında fayda görüyoruz.

Ancak, bu enstitünün Anıt-Kabir'de kurulacak müze, arşiv ve kütüphane ile birleştirilmesi, son günlerde kurulması düşünülen, henüz fikir olarak kalan Atatürk Enstitüsü'nün de bu suretle meydana çıkması mümkün olur.

Türk Devriminin kökleri nerelere kadar ulaşırsa kitap ve periyodiklerin derlenmesi içinde o çağ başlangıç tutulur. Derlenecek olan malzeme, kitap ve periyodikten ibaret kalmaz, imkân ölçüsünde eski gazetelerden kesilmiş kupürler araştırılır. Bağış veya satın alma yolu ile sağlanabilir. Millî Kütüphaneye yapılan bağışlar arasında gazete kupürleri de çıkıyor. Yeni yayınlar muntazam olarak takip edilir. Kitaplar, uzman kütüphaneciler tarafından alfabetik ve sistematik olarak kataloğa geçirilir. Hattâ bu kitapların içindeki bahisler için de ayrı fişler çıkarılabilir. Basında çıkan yazılar ve en küçüğüne kadar, haberler derlenir. Tasnif edilir, dosyalara yerleştirilir. Fişlenir; hem yazarlara göre alfabetik, hem de konulara göre sistematik fişleri yapılır. Böylelikle bütün yazı ve haberlerin de bir kataloğu meydana gelir. Konu ile ilgili resimler ve ayrıca bastırılan levhalar, beyan-nameler, afişler, el ilânları, davetiyeler, kâğıt rozetler v. s. de derlenir, fişlenir. Hiç bir şeyin ihmâl edilmemesine dikkat edilir.

Türk Devrimi üzerine yabancı dillerde yazılmış eserlerin yanında; devrim geçirmiş memleketlerin devrimlerini inceliyen belli başlı eserlerin de derlenip kütüphanede bulundurulması gerektir.

Bütün bunların zamanında ve muntazam yapılması için kadro yönünden cömert davranmak, memur değil uzman; hatta bu işte emeği geçmiş, bu işi bir sevgi haline getirmiş kimseler seçmek şarttır.

Anıt-Kabir'de kurulacak kütüphane konusu üzerinde daha çok şeyler söylenebilir. Yeter ki, böyle bir teşebbüs düşünölsün, gerçekleştirilmesine karar verölsün. Elbette kuruluş ve teferruat için kendi-

lerinden fikir alınacak kimseler bulunur. Bunlar da, başta müzeciler, kütüphaneciler, arşivciler olmak üzere, tarihçiler, Türk kurtuluş ve Devrim hareketine katılmış veya bunları yakından görmüş olanlardı.

Kütüphane geliştikten ve ilmî şekilde tasnif edildikten sonra ilim adamlarının istifadesine açılmalıdır.

"Anıt-Kabir Atatürk ve Devrim Kütüphanesi" için ne düşünüldüğünü merak ediyoruz.